

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË AUTORITETI I
MBIKËQYRJES FINANCIARE
BORDI**

RREGULLORE

**PËR
INFORMACIONIN KRYESOR QË DUHET T'I VIHET NË DIPOZICION
INVESTITORIT TË SKEMAVE TË INVESTIMEVE KOLEKTIVE**

Miratuar me vendim Bordi nr. 97, datë 25.06.2014

Ndryshuar me vendim Bordi nr. 215, datë 28.12.2017

**Neni 1
Objekti i rregullores**

Objekt i kësaj rregullore është përcaktimi i rregullave për dhënien e detyrueshme të informacionit kryesor për investitorin nga shoqëria administruese e sipërmarrjeve të investimeve kolektive, për përmbajtjen e detajuar të informacionit kryesor dhe për kushtet që duhet të plotësojë kur ky informacion jepet në formën e *durable medium*.

**Neni 2
Baza ligjore**

Kjo rregullore hartohet në përputhje me nenin 85, të Ligjit nr. 10198, datë 10.12.2009 “Për sipërmarrjet e investimeve kolektive”.

**Neni 3
Përkufizime**

Për qëllim të kësaj rregulloreje termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

- a. **Informacioni kryesor për investitorin** – nënkupton dokumentin, i cili në formë të përmbledhur përmban informacionin e përshtatshëm rreth karakteristikave thelbësore të sipërmarrjes së investimeve kolektive, dhe që ndihmon investitorin të kuptojë natyrën dhe risqet e investimit që po i ofrohet, në mënyrë që vendimin për investim ta marrë duke qenë i informuar mirë.
- b. ***Durable medium*** – nënkupton çdo instrument, i cili ndihmon investitorin të ruajë informacionin që i adresohet atij personalisht, në mënyrë që të ketë akses për t’iu referuar në të ardhmen në një kohë të përshtatshme dhe që nuk lejon riprodhimin e

informacionit të ruajtur. Në veçanti janë floppy disk, Cd-ROMs, DVD dhe hard disk të kompjuterave personale në të cilët janë ruajtur posta elektronike por duke u përjashtuar faqet e internetit.

- c. **Ndryshim me efekt material** – nënkupton ndryshimet thelbësore të parashikuara në pikat 1 dhe 2 të nenit 76 të Ligjit nr. 10198, datë 10.12.2009 “Për sipërmarrjet e investimeve kolektive”.

Neni 4

Fusha e zbatimit

Kërkesat e përcaktuara në këtë Rregullore do të zbatohen nga çdo shoqëri administruese në lidhje me çdo SIK që ajo ka nën administrim.

Neni 5

Karakteristikat thelbësore të informacionit kryesor për investitorin

1. Informacioni kryesor për investitorin duhet të jetë i paanshëm, i qartë dhe jo çorientues.
2. Dokumenti me informacionin kryesor për investitorin jepet në mënyrë të tillë që investitori të jetë në gjendje ta dallojë atë nga materialet e tjera për SIK. Veçanërisht, informacioni nuk duhet të paraqitet ose të shpërndahet në mënyrë të tillë që investitorët ta konsiderojnë atë si më pak të rëndësishëm se informacionet e tjera rreth SIK dhe risqeve e përfitimeve të saj.
3. Informacioni kryesor për investitorin duhet të jetë në përputhje me pjesët përkatëse të prospektit.
4. Informacioni kryesor i jepet investitorit pa pagesë.

Neni 6

Koha e vënies në dispozicion të informacionit kryesor

1. Shoqëria administruese përpara se investitori të nënshkruajë kuotat/aksionet e SIK, i jep këtij të fundit informacionin kryesor për çdo SIK që ka nën administrim.
2. Në rastin e shitjes së kuotave/aksioneve të SIK nëpërmjet një agjenti, ky i fundit është i detyruar t'i japë investitorit informacionin kryesor përpara nënshkrimit të kuotave/aksioneve të SIK.

Neni 7

Prezantimi dhe gjuha e dokumentit të informacionit kryesor

1. Dokumenti me informacionin kryesor për investitorin duhet të jetë:
 - a. I paraqitur dhe i parashtruar në një mënyrë të lehtë për t'u lexuar, duke përdorur shkronja të një madhësie të lexueshme.
 - b. I shprehur qartë dhe i shkruar me një gjuhë që i krijon lehtësi investitorit të kuptojë informacionin të cilin po i komunikohet, veçanërisht gjuha e përdorur:
 - i. duhet të jetë e qartë, e përmbledhur dhe e kuptueshme;
 - ii. duhet të shmangë përdorimin e fjalëve të huaja dhe të pakuptueshme për publikun, si dhe dialektalizmat;
 - iii. duhet të përmbajë, aty ku mundet, fjalë të përditëshme dhe duhet të shmangë termat teknike.
 - c. I fokusuar tek informacioni kryesor për të cilin ka nevojë investitori.
2. Në rastin kur dokumenti origjinal me informacionin kryesor është i përgatitur me ngjyra, printimi apo fotokopjimi në bardh e zi nuk duhet të ndikojë në zvogëlimin e shkallës së të kuptuarit të informacionit.
3. Përdorimi i logos të shoqërisë administruese, apo grupit të cilit ajo i përket, duhet të bëhet në mënyrë të tillë, që të mos tërheqë vëmendjen e investitorit, apo të nënvleftësojë tekstin e dokumentit.
4. Dokumenti i printuar me informacionin kryesor për investitorin nuk duhet të jetë më shumë se dy faqe të formatit A-4.

Neni 8

Elementet që duhet të përmbajë informacioni kryesor

1. Informacioni kryesor për investitorin duhet ta japë informacionin mbi SIK, mbështetur në elementet e mëposhtme:
 - a. Pjesa hyrëse dhe identifikimi i SIK;
 - b. Një përshkrim i shkurtër i objektivave dhe politikave të investimit;
 - c. Profili i riskut dhe i përfitimit nga investimi, duke përfshirë udhëzues të duhur dhe paralajmërime në lidhje me risqet që shoqërojnë investimin në SIK përkatëse;
 - d. Kostot dhe pagesat;
 - e. Paraqitja e ecurisë dhe rezultateve në të kaluarën (kur është e përshtatshme), si dhe skenarë të rezultateve për të ardhmen;
 - f. Informacion tjetër praktik.
2. Këto elemente thelbësorë duhet të jenë të kuptueshëm për investitorin, dhe duhet të sqarohen qartë, pa qenë nevoja të jepen referenca në dokumenta të tjerë.

3. Formati i standardizuar i dokumentit me informacionin kryesor për investitorin paraqitet në aneksin bashkangjitur kësaj rregulloreje.

Neni 9

Pjesa hyrëse e dokumentit dhe identifikimi i SIK

1. Titulli i dokumentit me informacionin kryesor për investitorin vendoset në krye të faqes së parë, duke përdorur shprehjen: *“Informacion kryesor për investitorin”*.

2. Poshtë titullit jepet një deklaratë, ku thuhet: *“Ky dokument ju paraqet informacionin kryesor për investitorin në lidhje me këtë SIK. Ky nuk është material marketingu. Ky informacion kërkohet nga rregullorja nr. _____ datë _____. për t’ju ndihmuar të kuptoni natyrën dhe risqet e SIK. Përpara se të merrni vendim për të investuar ju këshillojmë ta lexoni me vëmendje këtë informacion”*.

3. Poshtë deklaratës jepen të dhëna identifikuese mbi SIK, duke përfshirë të paktën llojin e SIK (fond apo shoqëri investimi), emërtimin e SIK, llojin e SIK duke u nisur nga politika e investimit, emrin e shoqërisë administruese. Në rastet kur shoqëria administruese bën pjesë në një grup shoqërish, për qëllime ligjore, administrative ose marketingu, mund të jepet edhe emërtimi i grupit. Emërtimi i grupit jepet nëse nuk krijon pengesë për investitorin që të kuptojë elementet kryesore të investimit dhe pakëson mundësinë e tij për të krahasuar produktet e investimit.

4. Në pjesën hyrëse të dokumentit duhet të përfshihet edhe një deklaratë ku të theksohet se kuotat/aksionet e SIK nuk janë të siguruara nga skema e sigurimit të depozitave, se investimi në SIK nuk është një investim i garantuar, se SIK nuk bazohet në përkrahjen e ndonjë subjekti jashtë tij për garantimin e likuiditetit apo stabilitetin e vlerës neto të aseteve, dhe se rreziku i humbjes së principalit duhet të përballohet nga investitori.

Neni 10

Përshkrim i shkurtër i objektivave dhe politikave të investimit

1. Seksioni i dokumentit me informacionin kryesor për investitorin, i titulluar *“Objektivat dhe politika e investimit”* përbën një nga seksionet e rëndësishme për informimin e investitorit. Ky seksion është i detyrueshëm për t’u përfshirë në dokument, edhe në rastet kur përshkrimi i objektivave dhe politikës së investimit nuk është paraqitur në prospekt. Ky seksion duhet të përmbajë:

- a. Kategoritë kryesore të instrumentave financiarë që janë objekt i investimit;
- b. Deklaratën që investitori mund të shlyejë/shesë kuota/aksione të SIK sipas kërkesës së tij/saj, dhe sa shpesh mund ta bëjë këtë;
- c. Një objektiv të caktuar të SIK (nëse ka) në lidhje me sektorët e industrisë, terrenin gjeografik apo sektorë të tjerë të tregut ose klasa specifike të aseteve;
- d. Deklaratën nëse SIK lejon zgjedhje të lira në lidhje me investime të veçanta të lejueshme, dhe nëse SIK i referohet një benchmark-u dhe cili është ky;

- e. Deklaratën nëse të ardhurat nga SIK shpërndahen apo riinvestohen;
- f. Informacion tjetër, që vlerësohet se është i përshtatshëm, si:
 - i. Kur SIK investon në letrat me vlerë të borxhit, duhet të tregohet nëse ato janë emetuar nga shoqëritë, qeveritë apo subjekte të tjera;
 - ii. Informacion në lidhje me ndonjë pagesë të paracaktuar dhe faktorët që parashikohet të ndikojnë në performancën e SIK;
 - iii. Nëse zgjedhja e aseteve udhëhiqet nga rritja, tregohet vlera e dividendëve ose dividendët më të lartë;
 - iv. Si mund të ndikojnë në performancën e fondit përdorimi i teknikave, të tilla si: mbrojtja (*hedge*), arbitrimi (*arbitrage*) apo shkalla e huamarrjes (*leverage*);
 - v. Nëse kostot e transaksioneve të portofolit do të kenë një ndikim material mbi performancën;
 - vi. Afati minimal i rekomanduar për investimin në SIK.

2. Seksioni i dokumentit me informacionin kryesor për investitorin, i titulluar “*Objektivat dhe politika e investimit*” mund të përmbajë edhe elemente të tjerë përveç atyre të përmendur në paragrafin 1, duke përfshirë këtu përshkrimin e strategjisë së investimit të SIK.

Neni 11

Profili i riskut dhe përfitimi nga investimi

1. Seksioni i dokumentit me informacionin kryesor për investitorin, i titulluar “*Profili i riskut dhe përfitimit*”, duhet të përmbajë:

- a. Një tregues sintetik mbi riskun të paraqitur në mënyrë grafike, sipas p³rcaktimeve të aneksit II të kësaj rregulloreje.
- b. Një shpjegim me fjalë të treguesit dhe kufizimeve të tij kryesore, i cili duhet të përfshijë informacionin si më poshtë:
 - i. Një deklaratë se të dhënat historike, të përdorura për llogaritjen e treguesit sintetik, mund të mos jenë të dhëna të besueshme për profilin e ardhshëm të riskut të SIK;
 - ii. Një deklaratë se kategoria e treguar e riskut dhe e përfitimit nuk garantohej se do të mbetet e pandryshuar, dhe se kategoria e riskut me kalimin e kohës mund të ndryshojë;
 - iii. Një deklaratë se kategoria më e ulët nuk do të thotë se investimi është pa risk;
 - iv. Një shpjegim i shkurtër se përse SIK është në kategorinë përkatëse;
 - v. Detaje për natyrën, kohën dhe shtrirjen e çdo garancie apo mbrojtjeje të ofruar nga SIK për kapitalin e investitorit, duke përfshirë këtu efektet e mundshme për shlyerjen e kuotave jashtë periudhës së garantuar ose të mbrojtur;

- c. Një shpjegim me fjalë të risqeve materialisht të lidhur me SIK dhe që nuk paraqiten mjaftueshëm nga treguesi sintetik, siç janë:
- i. Risku i kreditit, kjo në rastin kur investimi është në një nivel të konsiderueshëm në titujt e borxhit;
 - ii. Risku i likuiditetit, kjo në rastin kur investimi është në një nivel të konsiderueshëm në instrumenta financiarë, të cilat prej natyrës, në rrethana të caktuara, mund të kenë një nivel të ulët likuiditeti, aq sa mund të kenë një ndikim mbi nivelin e riskut të likuiditetit të SIK në tërësi;
 - iii. Risku i palës tjetër, kur SIK garantohet nëpërmjet garancisë së një pale të tretë, ose kur ka ekspozim material si rezultat i kontratave me një palë tjetër;
 - iv. Risku operacional që rezulton nga ruajtja e aseteve;
 - v. Ndikimi i teknikave financiare, siç mund të jenë kontratat derivative, kur këto teknika përdoren për të arritur, rritur apo zvogëluar ekspozimin e aseteve.

Neni 12

Pagesat për llogari të SIK

1. Seksioni i dokumentit me informacionin kryesor për investitorin, i titulluar “*Pagesat e SIK*” duhet të përmbajë fillimisht një deklaratë rreth rëndësisë së pagesave, të cilat përdoren për të paguar kostot e administrimit të SIK, duke përfshirë këtu kostot e marketingut dhe shpërndarjes së kuotave/aksioneve të SIK. Deklarata duhet të cilësojë se pagesat që kryhen çojnë në ulje të rritjes potenciale të investimit.

2. Pagesat në seksionin “*Pagesat e SIK*” paraqiten në formën e një table, ku përfshihen:

- a. Pagesat e hyrjes dhe daljes nga SIK. Këto pagesa shprehen në përqindjen maksimale të tyre, që nënkuptojnë shumën maksimale që duhet të paguhet nga investitori për llogari të SIK para investimit, dhe shumën maksimale para daljes nga SIK;
- b. Pagesat vjetore, që paraqiten në një shifër të vetme dhe që njihen si detyrime në vazhdim;
- c. Tabela duhet të listojë dhe shpjegojë edhe çdo pagesë tjetër sipas kushteve specifike të SIK, bazën mbi të cilën llogaritet dhe aplikohet ky detyrim.

3. Për secilën nga pagesat e specifikuara në tabelë duhet të jepet një shpjegim me fjalë, duke përfshirë informacionin e mëposhtëm:

- a. Në lidhje me “pagesat e hyrjes dhe daljes” duhet të bëhet e qartë se shifrat e paraqitura janë shifra maksimale, pasi në disa raste investitori mund të paguajë më pak, për këtë fakt investitori mund të informohet nga këshilltari i tij i investimit;

- b. Në lidhje me “pagesat vjetore apo në vazhdim”, duhet të bëhet një deklaratë se shifra e kësaj pagese bazohet në shpenzimet e fundit të vitit dhe se kjo shifër mund të ndryshojë nga viti në vit. Pagesa vjetore përfshin:
 - i. Tarifën e performancës;
 - ii. Kostot e transaksioneve të portofolit, duke përjashtuar rastin e pagesave për hyrje dhe dalje të paguara nga SIK, kur blihen dhe shiten kuota/aksione të SIK të tjera.
4. Seksioni për pagesat duhet të japë referencën për ato pjesë të prospektit të SIK ku jepet informacioni më i detajuar rreth pagesave.

Neni 13

Paraqitja e performancës së kaluar

1. Seksioni i dokumentit me informacionin kryesor për investitorin, i titulluar “*Paraqitja e performancës së kaluar*” jep informacion rreth performancës së SIK për periudhat e mëparshme, duke e paraqitur në një grafik dhe duke treguar performancën e SIK (normën e kthimit) për 10 vitet e fundit.
2. Paraqitja grafike e sipërpërmendur duhet të jetë e lexueshme, por në asnjë rrethanë nuk duhet të jetë më shumë se gjysmë faqe e formatit A-4, të dokumentit me informacionin kryesor për investitorin.
3. SIK me një aktivitet më pak se pesë vite të plota kalendarike duhet të përdorë një prezantim ku paraqiten vetëm pesë vitet e fundit. Për çdo vit për të cilin nuk ka të dhëna, ai duhet të paraqitet bosh dhe nuk bëhet asnjë shënim tjetër përveç datës. SIK, për të cilën ende nuk ka të dhëna mbi performancën për një vit të plotë kalendarik, duhet të paraqesë një deklaratë ku shpjegohet se nuk ka të dhëna të mjaftueshme për të siguruar një tregues të dobishëm për performancën e kaluar të investitorit.
4. Grafiku duhet të shoqërohet nga deklarata, ku të shfaqen dukshëm:
 - a. Paralajmërimi për vlerën e kufizuar që ai ka si udhërrëfyes për performancën e ardhshme;
 - b. Paraqitja shkurtimisht e pagesave, cilat janë përfshirë apo përjashtuar në përllogaritjen e performancës së kaluar;
 - c. Paraqitja e vitit, kur SIK filloi të emetojë kuota/aksione;
 - d. Paraqitja e monedhës në të cilën është përllogaritur performanca e kaluar.
5. Dokumenti me informacionin kryesor për investitorin nuk duhet të përmbajë asnjë të dhënë të vitit aktual kalendarik, duke e konsideruar si performancë e kaluar.

6. Përlllogaritja e shifrave të performancës së kaluar duhet të bazohet në vlerën neto të aseteve të SIK, dhe duhet të mbahet parasysh nëse të ardhurat nga investimi i aseteve të SIK janë ri-investuar.

7. Në rastin e një ndryshimi në objektivat dhe politikën e investimit me efekt material gjatë periudhës së paraqitur në grafik, performanca e kaluar e SIK vazhdon të pasqyrohet para këtij ndryshimi material. Periudha para ndryshimit me efekt material duhet të tregohet në grafik dhe të etiketohet me një paralajmërim të qartë se kjo performancë është arritur në rrethana që nuk aplikohen më.

Neni 14

Informacioni praktik

1. Seksioni i dokumentit me informacionin kryesor për investitorin, i titulluar “*Informacion praktik*” përmban informacionin si më poshtë:

- a. Emrin e depozitarit;
- b. Ku dhe si do të sigurohet informacioni i mëtejshëm rreth SIK (prospekt, raportet dhe llogaritë);
- c. Ku dhe si do të sigurohet informacioni praktik (p.sh. çmimet me të fundit të kuotave/aksioneve);
- d. Një deklaratë që legjislacioni tatimor mund të ketë një ndikim në tatimin personal të investitorit - shtetas i huaj;
- e. Një deklaratë me këtë përmbajtje “*Shoqëria administruese mund të konsiderohet përgjegjëse e vetme për çdo keqkuptim, pasaktësi ose parregullsi që gjendet në këtë dokument, në ndryshim nga pjesët përkatëse të prospektit të SIK.*”

Neni 15

Seksioni përmbyllës i dokumentit

1. Në seksionin përmbyllës të dokumentit me informacionin kryesor për investitorin përfshihen detajet e licencës së shoqërisë administruese dhe të SIK.

2. Dokumenti mbyllet me deklaratën: “*Ky dokument me informacionin kryesor për investitorin është i saktë në datën e publikimit*”.

Neni 16

Rishikimi i informacionit kryesor për investitorin

1. Shoqëria administruese duhet të bëjë një rishikim të dokumentit me informacionin kryesor për investitorin të paktën çdo dymbëdhjetë muaj.

2. Pavarësisht nga paragrafi i mësipërm, rishikimi i dokumentit duhet të bëhet përpara çdo ndryshimi të propozuar të prospektit dhe të rregullave të SIK.

3. Rishikimi duhet të kryhet përpara ose gjatë çdo ndryshimi që konsiderohet me efekt material për informacionin që përmban dokumenti me informacionin kryesor për investitorin.

Neni 17
Publikimi i dokumentit të rishikuar

1. Dokumenti i rishikuar, sipas pikës 1 të nenit 16 të kësaj rregulloreje, duhet të vihet menjëherë në dispozicion të investitorit.
2. Dokumenti i rishikuar, sipas pikës 2 të nenit 16 të kësaj rregulloreje, duhet të vihet në dispozicion të investitorit përpara se ndryshimet të hyjnë në fuqi.
3. Dokumenti i rishikuar si rezultat i korrigjimit të seksionit mbi performancën e kaluar të SIK, duhet të vihet në dispozicion të investitorit jo më vonë se 35 ditë pune pas datës 31 Dhjetor të çdo viti.

Neni 18
Mënyrat e dhënies të informacionit kryesor për investitorin

1. Shoqëria administruese dhe çdo SIK nën administrimin e saj jep informacion kryesor për investitorin duke e publikuar në formë dokumenti elektronik në *website*, ose *durable medium*. Kopja e dokumentit i dërgohet investitorit me letër sipas kërkesës dhe pa pagesë.
2. Dokumenti i rishikuar me informacionin kryesor për investitorin publikohet në *website*-in e shoqërisë administruese.

Neni 19
Kushtet për dhënien e informacionit nëpërmjet *durable medium*

1. Informacioni kryesor për investitorin jepet nëpërmjet *durable medium*, kur plotësohen kushtet si më poshtë:
 - a. Marrëdhënia e biznesit ndërmjet shoqërisë administruese dhe investitorit ka filluar ose po fillon; dhe
 - b. Investitori zgjedh të marrë informacionin kryesor për investitorin nëpërmjet *durable medium*.
2. Kur dokumenti mbi informacionin kryesor për investitorin do të jepet nëpërmjet *website*-it dhe ky informacion nuk do të adresohet personalisht tek investitori, duhet të plotësohen kushtet e mëposhtme:
 - a. Marrëdhënia e biznesit ndërmjet shoqërisë administruese dhe investitorit ka filluar ose po fillon; dhe
 - b. Investitori zgjedh të marrë informacionin kryesor për investitorin nëpërmjet *website*-it;
 - c. Investitori duhet të njoftohet në mënyrë elektronike për adresën e *website*-it dhe vendin e *website*-it, ku informacioni është i aksesueshëm;
 - d. Informacioni duhet të jetë i përditësuar;
 - e. Informacioni në këtë *website* duhet të jetë i aksesueshëm në mënyrë të vazhdueshme përsa kohë investitori mund të ketë nevojë për ta kontrolluar.

Neni 20
Dërgimi në Autoritet

1. Shoqëria administruese për çdo SIK nën administrim dërgon në Autoritet një kopje të dokumentit me informacionin kryesor për investitorin, si dhe çdo amendim të këtij dokumenti.
2. Ky dokument me informacionin kryesor për investitorin duhet të përmbajë informacionet më të fundit.

Neni 21 Shkeljet

Në rast mosrespektimi të kërkesave të parashikuara në këtë rregullore shoqëria administruese është subjekt i masave të parashikuara në nenin 130, të Ligjit nr. 10198, datë 10.12.2009 “Për sipërmarrjet e investimeve kolektive”.

Neni 22 Dispozitë kalimtare

Shoqëria administruese për çdo SIK që ka nën administrim para hyrjes në fuqi të kësaj rregullore, harton dhe dërgon për miratim në AMF, dokumentin me informacionin kryesor për investitorin brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e kësaj rregulloreje.

Neni 23 Hyrja në fuqi

Kjo rregullore hyn në fuqi menjëherë.

KRYETAR
Enkelelda SHEHI

Aneks I

Informacioni Kryesor për Investitorin

Ky dokument ju paraqet informacionin kryesor për investitorin në lidhje me këtë SIK. Ai nuk është material marketingu. Ky informacion kërkohet nga rregullorja nr. __, date __. __. 2014 "...", për t'ju ndihmuar të kuptoni natyrën dhe risqet e SIK. Përpara se të merrni vendim për të investuar, ju këshillojmë ta lexoni me vëmendje këtë informacion.

Kuotat/aksionet e SIK nuk janë të siguruara nga skema e sigurimit të depozitave, investimi në SIK nuk është një investim i garantuar, SIK nuk bazohet në përkrahjen e ndonjë subjekti jashtë tij për garantimin e likuiditetit apo stabilitetin e vlerës neto të aseteve, dhe rreziku i humbjes së principalit duhet të përballohet nga investitori

Objektivat dhe Politika e Investimit

Përshkrim i shkurtër i objektivave dhe politikave të SIK (në përputhje me pjesët përkatëse të prospektit)
Karakteristika thelbësore të produktit, mbi të cilat duhet të ketë dijeni një investitor i mundshëm:

- kategoritë kryesore të instrumentave financiarë që janë objekt i investimit;
- deklaratën që investitori mund të shesë kuota/aksione të SIK sipas kërkesës së tij/saj, dhe sa shpesh mund ta bëjë këtë;
- nëse SIK ka një objektiv të caktuar në lidhje me sektorët e industrisë, terrenin gjeografik apo sektorë të tjerë të tregut ose klasa specifike të aseteve;
- nëse SIK lejon zgjedhje të lira në lidhje me investime të veçanta të lejueshme, dhe nëse SIK ka një objektiv dhe cili është ky;
- nëse të ardhurat nga SIK shpërndahen apo ri-investohen.

Informacion tjetër, që vlerësohet se është i përshtatshëm, si më poshtë:

- llojet e letrave me vlerë të borxhit, mbi të cilat një SIK investon;
- informacion në lidhje me ndonjë pagesë të paracaktuar dhe faktorët që parashikohet të ndikojnë në performancën e SIK;
- nëse zgjedhja e aseteve udhëhiqet nga rritja, tregohet vlera e dividendëve ose dividendët më të lartë;
- sa mund të ndikojnë në performancën e fondit përdorimi i teknikave, të tilla si: mbrojtja, arbitrimi apo shkalla e huamarrjes;
- nëse kostot e transaksioneve të portofolit kanë një ndikim material mbi performancën;
- afati minimal i rekomanduar për investimin në SIK.

Profili i riskut dhe përfitimit

Treguesi i riskut sintetik dhe përfitimi

Risk i ulët

Risk i lartë

Përfitimet tipike më të ulëta

Përfitimet tipike më të larta

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

Një shpjegim me fjalë të treguesit sintetik të riskut dhe kufizimeve kryesore të tij:

- të dhënat historike, të tilla si ato që përdoren për llogariten e treguesit sintetik, mund të mos jenë tregues të besueshëm për profilin e ardhshëm të riskut të SIK;
- kategoria e treguar e riskut nuk garantohej se do të mbahet e pandryshuar dhe se kategorizimi i SIK mund të ndryshojë me kohën;
- kategoria më e ulët nuk do të thotë se investimi është pa risk;
- pse SIK është pjesë e një kategorie të caktuar;
- detaje për natyrën, kohën dhe shtrirjen e çdo garancie apo mbrojtjeje e ofruar nga SIK për kapitalin.

Një shpjegim me fjalë të risqeve materialisht të lidhur me SIK dhe që nuk paraqiten mjaftueshëm nga treguesi sintetik:

- risku i kreditit, në rastin kur investimi është në një nivel të konsiderueshëm në titujt e borxhit;
- risku i likuiditetit, në rastin kur investimi është në një nivel të konsiderueshëm në instrumenta financiare, të cilat prej natyrës, në rrethana të caktuara, mund të kenë një nivel të ulët likuiditeti;
- risku i palës tjetër, kur SIK garantohej nëpërmjet garancisë së një pale të tretë, ose kur ka ekspozim material si rezultat i kontratave me një palë tjetër;
- risku operacional që rezulton nga ruajtja e aseteve;
- ndikimi i teknikave financiare, siç mund të jenë kontratat derivative.

Kostot dhe Pagesat

Pagesat përdoren për të paguar kostot e administrimit të SIK, duke përfshirë kostot e marketingut dhe shpërndarjes së kuotave/aksioneve të SIK. Pagesat që kryhen çojnë në ulje të rritjes potenciale të investimit.

Pagesat e hyrjes dhe daljes nga SIK	
Pagesa e hyrjes	%
Pagesa e daljes	%
Këto pagesa shprehen në përqindjen maksimale të tyre duke nënkuptuar shumën maksimale që duhet të paguhet nga investitori për llogari të SIK [përpara investimit], [përpara se të ardhurat nga investimet tuaja të jenë shpërndarë].	
Pagesat vjetore	
Detyrime në vazhdim	%
Pagesa të tjera, të grumbulluara sipas kushteve specifike të SIK	
Tarifa e performancës	%

Pagesat e hyrjes dhe të daljes janë shifra maksimale, pasi në disa raste investitori mund të paguajë më pak, për këtë fakt investitori mund të informohet nga këshilltari i tij i investimit.

Pagesat vjetore apo në vazhdim, bazohen në shpenzimet e fundit të vitit dhe kjo shifër mund të ndryshojë nga viti në vit. Pagesa vjetore përfshin:

- Tarifën e performancës;
- Kostot e transaksioneve të portofolit, duke përfshirë rastin e pagesave për hyrje dhe dalje të paguara nga SIK, kur blihen dhe shiten kuota/aksione të SIK të tjera.

Për më shumë informacion, duhet të bëhet referenca në ato pjesë të prospektit të SIK ku ofrohet informacioni më i detajuar rreth pagesave.

Performanca e kaluar

Grafiku duhet të shoqërohet nga deklarata, ku të shfaqen dukshëm:

- Paralajmërimi për vlerën e kufizuar që ai ka si udhërrëfyes për performancën e ardhshme;
- Paraqitja shkurtimisht e pagesave, cilat janë përfshirë apo përjashtuar në përllogaritjen e performancës së kaluar;
- Paraqitja e vitit, kur SIK filloi të emetojë kuota/aksione;
- Paraqitja e monedhës në të cilën është përllogaritur performanca e kaluar.

Informacioni praktik

- Emrin e depozitarit;
- Ku dhe si do të sigurohet informacioni i mëtejshëm rreth SIK (prospekt, raportet dhe llogaritë);
- Ku dhe si do të sigurohet informacioni praktik (p.sh. çmimet me të fundit të kuotave/aksioneve);
- Një deklaratë që legjislacioni tatimor mund të ketë një ndikim në tatimin personal të investitorit - shtetas i huaj;
- Një deklaratë me këtë përmbajtje “Shoqëria administruuese mund të konsiderohet përgjegjëse e vetme për çdo keqkuptim, pasaktësi ose parregullsi që gjendet në këtë dokument, në ndryshim nga pjesët përkatëse të prospektit të SIK.”;
- Informacion rreth klasave të tjera të aksioneve, nëse është e aplikueshme (SIK mund të bazohet në një klasë përfaqësuese).

Ky fond është i autorizuar në [emri i shtetit anëtar] dhe rregullohet nga [identiteti i autoritetit kompetent]. [Emri i shoqërisë administruuese] është i autorizuar në [emri i shtetit anëtar] dhe rregullohet nga [identiteti i autoritetit kompetent].

Ky informacion kyç për investitorin është i saktë si në [datën e publikimit].

Aneks II

Metodologjia për përlogaritjen e treguesit të riskut sintetik dhe përfitimit

Metodologjia që duhet të përdoret nga shoqëritë administruese të SIK për qëllime të llogaritjes së treguesit të riskut sintetik të referuar në shkronjën a të pikës 1 të nenit 11 dhe në Aneksin I të kësaj Rregulloreje është si më poshtë:

Metodologjia e përgjithshme

1. Treguesi i riskut sintetik dhe përfitimit duhet të bazohet në luhatshmërinë (volatility) e fondit.
2. Luhatshmëria vlerësohet duke përdorur kthimet (returns) javore të kaluara të fondit ose, nëse nuk është e mundur, nëpërmjet përdorimit të kthimeve mujore të fondit.
3. Kthimet që do të përdoren për përlogaritjen e luhatshmërisë duhet të mblidhen nga një periudhë kampion që mbulon 5 vitet e fundit të jetëgjatësisë së fondit dhe në rastin e fondeve me shpërndarje të të ardhurave do të matet duke marrë parasysh fitimet përkatëse ose pagesën e dividendëve.
4. Luhatshmëria e fondit duhet të llogaritet dhe rillogaritet në baza vjetore, duke përdorur metodën standarde sa më poshtë:

Luhatshmëria =

$$\sigma_f = \sqrt{\frac{m}{T-1} \sum_{t=1}^T (r_{f,t} - \bar{r}_f)^2}$$

ku kthimet e fondit ($r_{f,t}$) janë matur për periudhat T jo të mbivendosura të kohëzgjatjes së 1 / m vite. Kjo do të thotë m = 52 dhe T = 260 për kthimet javore, dhe m = 12 dhe T = 60 për kthimet mujore; — r_f është mesatarja aritmetike e kthimeve të fondit gjatë periudhave T:

$$\bar{r}_f = \frac{1}{T} \sum_{t=1}^T r_{f,t}$$

5. Treguesi i riskut sintetik dhe përfitimit do të korrespondojë me një numër të plotë i cili përdoret për të renditur fondin në një nivel risku nga 1 në 7, sipas nivelit të rritjes të luhatshmërisë.
6. Ilustrimi i SRRI-së në KID do të marrë formën e përcaktuar në seksionin “**Profili i riskut dhe përfitimit**” të aneksit I të kësaj rregulloreje.

7. Shoqëritë e administrimit duhet të llogarisin treguesin e riskut sintetik dhe përfitimin e SIK në përputhje të plotë me proceset dhe procedurat e miratuara për qëllime të administrimit të riskut dhe të sigurojnë monitorimin e zbatimit korrekt dhe të vazhdueshëm të këtij procesi.

8. Llogaritja e treguesit të riskut sintetik dhe përfitimit të SIK, si dhe çdo rishikim i mëvonshëm i tij, duhet të dokumentohet në mënyrë të përshtatshme. Shoqëritë e administrimit duhet të mbajnë evidenca për këto llogaritje për një periudhë jo më pak se pesë vjet.

Përkufizimi i intervaleve të luhatshmërisë

1. Llogaritja e treguesit të riskut sintetik dhe përfitimit të SIK do të bëhet duke zbatuar intervalet me bazë vjetore të luhatshmërisë.

2. Tabela e mëposhtme siguron intervalet e luhatshmërisë që pasqyrojnë nivelin në rritje të riskut të mbartur nga fondi dhe për rrjedhojë, pozicionin e saj në përshkallëzimin e riskut.

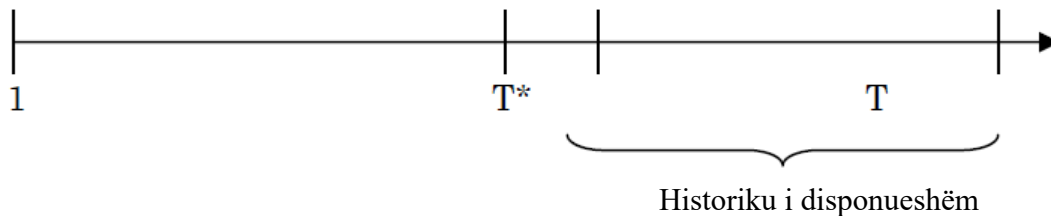
Klasat e riskut	Intervale të luhatshmërisë	
	të barabartë ose më të lartë se	më pak se
1	0%	0.5
2	0.5	2%
3	2%	5%
4	5%	10
5	10	15%
6	15%	-15%. -40%. 25%.
7	-15%. -40%. 25%.	

Intervale të luhatshmërisë të propozuar në tabelën e mësipërme janë rezultat i një zgjidhjeje kompromisi të dizenuar për të arritur një ekuilibër mes kërkesës për të marrë një shkallë të përshtatshme stabiliteti në procesin e klasifikimit të riskut dhe për të ndjekur një përhapje të përshtatshme të SIK në klasa të ndryshme të riskut.

Fondet e tregut me histori të pamjaftueshme të performancës

1. Llogaritja e luhatshmërisë mund të kërkojë disa rregullime për SIK që nuk kanë ekzistuar mjaftueshëm në kohë aq sa për të gjeneruar seritë e duhura kohore të kthimeve. Ky është rasti i fondeve të reja ose fondeve të cilat kanë rishikuar kohët e fundit politikën e tyre të investimit. Në këto rrethana, kthimet e fondit janë të disponueshme që nga data e fillimit (T*) të fondit ose nga validimi i politikës së re të investimit, deri te data më e fundit (T) dhe, për

rrjedhojë, janë të vlefshme për një periudhë e cila mund të rezultojë e shkurtër për të përcaktuar riskun sintetik me metodologjinë e përgjithshme.

2. Mungesa e një historiku të disponueshëm të kthimeve të kaluara duhet të mos përbëjë problem për “fondet e tregut” që janë ato fonde të cilat manaxhohen sipas politikave të investimit dhe/ose strategjive të cilat synojnë reflektimin e profilit të riskut dhe përfitimit të disa segmenteve të paracaktuara të tregut të kapitaleve. Objektivi i këtyre fondeve në termat e alokimit të aseteve duhet përgjithësisht të lejojë identifikimin e modeleve të portofoleve të përshtatshëm, miksimin e aseteve të synuara ose parametrat referuese të këtyre fondeve.

3. Për fondet e tregut ku nuk është e disponueshme një histori të plotë të kthimeve, siç kërkohet, metodologjia për përlllogaritjen e treguesit të riskut sintetik dhe përfitimit duhet të përshtatet sipas hapave në vijim:

- a) Merrni historinë përkatëse të disponueshme të kthimeve të fondit;
- b) Identifikoni modelin e portofolit përfaqësues të fondit, miksimin e aseteve të synuara ose pikën e referimit;
- c) Llogaritni kthimet e modelit të portofolit përfaqësues, miksimin e aseteve të synuara ose parametrat referuese (*benchmark*) të fondit që nga fillimi i periudhës së kampionit, siç kërkohet, deri në datën e disponueshmërisë së kthimeve aktuale të fondit;
- d) Bashkoni të dyja seritë e kthimeve në një seri gjatë periudhës së kampionit të plotë;
- e) Vlerësoni luhatshmërinë historike vjetore sipas formulës së përgjithshme.